

سوال

من در هنگام نماز و پس از بلند شدن از رکوع دستم را بر روی شانه یا گوشم گذاشتم و پایین‌تر قرار دادم اما وقتی متوجه شدم اصلاحش کردم. آیا نمازم درست است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً: بنا بر سنت صحیح ثابت است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - دستانش را در چهار موضع نماز بالا می‌برد: هنگام تکبیره احرام و هنگام رکوع و هنگام برخاستن از رکوع و هنگام بلند شدن پس از دو رکعت یعنی هنگام برخاستن از تشهد اول [برای رکعت سوم].

حدیث بخاری (۷۳۹) از نافع دال بر این است که ابن عمر هنگامی که وارد نماز شد تکبیر گفت و دستانش را بلند کرد و هنگام رفتن به رکوع دستانش را بلند کرد و هنگام گفتن سمع الله لمن حمده دستانش را بلند کرد و هنگام برخاستن از دو رکعت [پس از تشهد اول] دستانش را بلند کرد و ابن عمر این را به پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نسبت داد.

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید:

مواضع بلند کردن دستان چهار مورد است: هنگام تکبیره احرام و هنگام رکوع و هنگام بلند شدن از آن و هنگام برخاستن از تشهد اول (الشرح الممتع: ۳/ ۲۱۴).

اما روش رفع یدین به این شکل است: در روایت آمده که دستان در برابر شانه‌ها باشد و در روایتی دیگر در برابر گوش‌ها:

از عبدالله بن عمر - رضی الله عنهما - روایت است که گفت: رسول الله - صلی الله علیه وسلم - را دیدم که هرگاه برای نماز برمی‌خاست دستانش را بلند می‌کرد تا آن‌که در برابر شانه‌هایش قرار می‌گرفت و این را هنگام تکبیر برای رکوع و هنگام بلند شدن از رکوع انجام می‌داد و می‌گفت: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ و آن را در سجود انجام نمی‌داد به روایت بخاری (۷۳۶) و مسلم (۳۹۰).

و از مالک بن حُوَيْرِث روایت است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - هنگام تکبیر گفتن دستانش را بلند می‌کرد تا در

برابر گوش‌هایش قرار می‌گرفت و هنگام رکوع دستانش را بلند می‌کرد تا آن‌که در برابر گوش‌هایش قرار می‌گرفت و هنگام برخاستن از رکوع می‌گفت: **سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ** و همان کار را می‌کرد به روایت مسلم (۳۹۱).

بر همین اساس علما درباره چگونگی رفع یدین اختلاف کرده‌اند:

برخی بر این مذهب‌اند که بلند کردن دستان باید تا برابر شانه‌ها باشد و منظور این است که کف دستان در موازات شانه‌ها قرار گیرد و عمر بن الخطاب و فرزندشان و ابوهریره - خداوند از آنان راضی باد - بر این رای‌اند و شافعی در **الأم** بر همین رای است و اصحاب وی نیز بر این قول‌اند و این همچنین مذهب مالک و احمد و اسحاق و ابن منذر است چنان‌که در **المجموع** (۳/ ۳۰۷) آمده است.

ابوحنیفه بر آن است که دستان باید در برابر گوش‌ها باشد.

و بنا بر روایتی نزد احمد، نمازگزار می‌تواند هر کدام از این دو حالت را برگزیند و هیچ‌یک از دو حالت بر دیگری برتری ندارد. ابن منذر همین قول را از گروهی از اهل حدیث نقل کرده و آن را نیک دانسته است.

آلبانی می‌گوید: این سخن درست است زیرا همه این حالات سنت است و بسیاری از علمای محقق ما از جمله علی قاری و سندی حنفی بر همین مذهب‌اند.

نگا: **أصل صفة صلاة النبي صلى الله عليه وسلم** آلبانی (۱/ ۲۰۲).

ثانیا:

رفع یدین در این مواضع در نماز، مستحب است.

در دایرة المعارف فقهی (۲۷/ ۹۵) آمده است: **شافعیان و حنبلیان بر مشروعیت رفع یدین به هنگام رکوع و بلند شدن از آن اتفاق دارند و این‌که این از سنت‌های نماز است و سیوطی می‌گوید: رفع [یدین] از طریق پنجاه صحابی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به ثبوت رسیده است.**

ترک سنت‌های نماز تأثیری بر صحت آن ندارد یعنی اگر نمازگزار در همه نمازش رفع یدین نکند این بر درستی نمازش تأثیری ندارد اما یکی از سنت‌های نماز را ترک گفته و از اجر آن محروم شده است.

بنابراین انجام دادن رفع یدین با کوتاهی در چگونگی انجامش چنان‌که شما انجام داده‌اید آسان‌تر از ترک کامل رفع یدین است.

بر این اساس اشتباه اندکی که از شما در مورد چگونگی رفع یدین سر زده و سپس تصحیحش کرده‌اید امرش آسان است و تاثیری بر درستی نماز شما ندارد.

بنابراین توصیه‌ی ما به شما این است که در مورد چگونگی رفع یدین وسواس به خرج ندهید و اگر متوجه شدید که دستان شما کاملاً در برابر شانه نیست دوباره تکرارش نکنید زیرا این موجب شک و وسواس می‌شود و تکرار یک فعل در نماز بدون دلیل موجه بدتر از اندکی اشتباه در انجام رفع یدین است.

والله اعلم